

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

21. An Prælati, & Magistratus teneantur aliquando sun peccato mortali
corrigere peccata venialia? Et an hoc etiam intelligatur de Episcopis? Et an
etiam quitvis priuatus, priuatus, præsertim si sit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. XXI.

An Prælati, & Magistratus teneantur aliquando sub peccato mortali corrigere peccata venialia?

Et an hoc etiam intelligatur de Episcopis?

Et an etiam quisvis privatus præferri sit membrum illius Religionis, teneatur ad huiusmodi correctionem?

Et an Prælati Religionum, qui sunt custodes ceremoniarum Religionis, teneantur contrarias consuetudines reprehendere, & abolere, si possint? Ex p. 7. tr. 3. Res. 8.

§. 1. Respondeo affirmatiuè cum Lorca in 2. 2. D. Thoma, disp. 45. num. 4. ubi sic ait. Si sermo sit de peccatis venialibus, manifestum est, non esse obligationem corripiendi sub reatu peccati mortalis; neque enim virgiorum esse potest obligatio vitandi peccatum alterius, quam vitandi peccatum proprium. Sotus tamen loco alleg. conclus. 3. asserit Prælati Religionum nonnunquam esse peccatum mortale negligere correctionem venialium, tunc scilicet, quando ex hac negligentia imminuit disciplina regularis. Nam ad decorem, & perfectionem religionis multæ obseruantia instituta sunt, quæ non obligant singulos nisi ad culpam venialem, vt silentium, & ieiunia; quæ tamen si defecerint, graue detrimentum pateretur religio; & cum Prælati incumbat conseruare religionis integritatem, si negligant, vel correctione fraternali, vel aliis modis hæc infirmitas inuoluita seruari, in re magni momenti desunt suo muneri, & peccatum mortale incurrunt. Ita Lorca, cui adde Trullench, in Decal. tomo 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 5. Palauum ubi infra. Duallium in 2. 2. tract. de Charit. quest. 9. art. 2. Caspensem in Cursu Theol. tomo 2. tractat. 17. disp. 6. sect. 1. num. 8. Sanchez in Opusculo tomo 2. lib. 6. cap. 2. dub. 2. num. 8. Suarez disp. 8. sect. 2. num. 6. Torres in 2. 2. tomo 1. disp. 86. dub. 2. & Coninch disp. 28. dub. 3. num. 24. ubi extendit obligationem ad quemlibet priuatum; sic enim asserit. Certum est superiorem Religionis teneri in suis subditis corrigere peccata venialia, quando aliàs imminet periculum ne disciplina religiosa magna ex parte dissoluitur, quia tenetur quantum potest dare operam, vt hæc integrè seruetur. Imò credo certum esse quemuis etiam priuatum, præsertim si sit membrum illius Religionis, teneri ad eiusmodi correptionem, quando commodè potest, & sperat fructum; quia talis dissolutio est graue valde malum ipsius Religionis, siue totius communitatis; quod ille ex charitate, & fide, quam debet patri suæ, scilicet ipsi Religioni, tenetur impedire. Ita Coninch.

2. Ratio nostræ responsionis est ista, quia obligatio, non tam est ex præcepto correctionis, quæ bono spirituali proximo attendit, quam ex obligatione officij superioris, quo tenetur religiosam disciplinam conseruare, & nullo modo labefactandam permittere. At ex permissione defectuum venialium, si graues sint, & nociui, solet religiosa disciplina nimium labefactari. Tenetur ergo Prælati hanc diminutionem præcauere; Iudices verò seculares non ita arctantur hac obligatione corrigendi in subditis peccata venialia, nisi defectus essent reipublicæ graue nocentem inferentes.

3. Syndici, visitatores, & alij vices Prælati gerentes tenebuntur Prælatum de defectibus admoneri; & si in hac parte nimium dissimulent, & ex eorum dissimulatione religiosa obseruantia in communitate

labefactari prudenter timeatur, peccabunt grauius. Sicut & Prælati peccaret sciens tales defectus, & non corrigens, cum posset; ita Suarez, & Lorca, & Aegidius supra. Videant modo Episcopi, & Religionum Prælati, quid faciunt, vt suum munus adimpleant.

4. Vnde non deferam hic apponere verba Hurtadi de Mendoza, volum. 2. disp. 162. sect. 8. §. 74. ubi sic ait. Existimo præterea Prælatos teneri grauius ad vitanda venialia peccata subditorum: imò ad vitandas imperfectiones: quia illa in genere moris sunt graue damnum gregis, quem curant. Etenim si quis Religiosus mentitur frequenter, cachinnetur, garrat, epuletur, operiatur veste cultiori quam constitutiones patiuntur, non propterea grauius peccat. Peccat tamen grauius Prælati id permittens. Sic enim sensim soluitur constitutio religiosa & totus ordo patitur grauem ignominiam. Idem dico de Episcopis, qui tenentur Clericos tenere in officio, ne leuiter se gerant. Magistratus item tenentur leuia peccata castigare, vt furta leuia & similia.

5. Attamen cum Castro Palao tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 3. num. 7. Ex sola dissimulatione cum aliquo horum defectuum, si occulti sint, non existimo Prælatum peccaturum grauius, cum ex illis, vt pote occultis non detur aliis occasio ruinae, neque ob illos disciplina religiosa labefactetur, neque ipse religiosus in periculo proximo sit cadendi à statu religioso, vt suppono. Colligitur ex Bonac. disp. 3. quest. 4. punct. 7. asserente peccata venialia non esse corrigenda sub obligatione, nisi fortè talia sint, vt proximè disponant ad mortalia, aut magnum aliis afferant detrimentum. Et Suar. disp. 8. sect. 2. num. 6. circa finem. Tunc maxime (inquit) poterit esse obligatio in Prælato sub mortali corrigendi venialia, quando defectus sint generales communitatis, quod si in communitatem non redundant, neque ex illis salus proximi in discrimine vertitur, non agnosco ex quo capite obligatio corrigendi sub mortali possit oriri. Idem colligitur ex Torres, disp. 86. dub. 2. sine. ubi postquam dixit superiores religionum obligari sub mortali ad reprehendendas consuetudines aliquas contrarias religioni subditorum, Idem dicerem ego de obligatione Prælati ad reprehendendum aliquem fraternali correctione propter aliquod genus peccati venialis nociuum religioni, verb. grat. propter impudica aliqua verba, aut consuetudinem iurandi, aut simile quid, quod religiosum maxime dedecet. Ecce qua ratione ex omnibus his auctoribus constat Prælatum non esse sub mortali obligatum corrigere defectus veniales, nisi tales sint, qui religioni ob malum exemplum noceant. Vide etiam Trullench in Decalogum tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 5.

6. Et tandem pro præsentis difficultate in fauorem magistratum secularium adducam verba Domini Banez in 2. 2. quest. 33. art. 2. dub. 2. ubi sic ait. Ex hoc videtur sequi quod saltem erit veniale peccatum, non corrigere proximum de veniali. Hanc consequentiam concedit Soto, ubi supra de peccatis venialibus, quæ sunt proximo in consuetudine. Nam de aliis venialibus quæ ex fragilitate committuntur, non tenetur homo corrigere fratrem sub peccato veniali: imò addit, quod Prælati, & Governatores Reipublicæ tenentur tales defectus, qui sunt venialia peccata grauiora & consueti, expellere à reipublica sub peccato mortali, si possunt. Hoc tamen videtur mihi nimis durum obligare temporales gubernatores ad tantam perfectionem, nisi fortè sint peccata perturbantia pacem reipublicæ, vel abusus qui reipublicam damnificare possint. Et tales solent esse pragmaticæ circa curiositatem vel pretiositatem vestium, quamuis hu-

iusmodi abusus in singulis non sit nisi veniale peccatum. Ceterum Prælati Religionum, qui sunt custodes caeremoniarum religionis, tenentur contrarias consuetudines reprehendere, & abolere, si possint. Quoniam ex huiusmodi consuetudinibus status religionis perturbatur, cum tamen debeat esse commodus ad perfectionem acquirendam. Hucusque Bañez, cui ego libentissime adhæreo.

RESOL. XXII.

An Magistratus, & Prælati teneantur ad correctionem subditorum non solum lege charitatis, sed etiam iustitia?

Et hæc circumstantia, quod Prælati, vel Magistratus negligant supradictam correctionem, an mutet speciem, vel tantum intra eandem speciem notabiliter aggravet, ita ut supradicti teneantur in confessione aperire munus suum Sacerdoti illud ignoranti?

Et an Magistratus, & Prælati in tali casu teneantur ad restitutionem tam stipendij illi parti correspondentis, quam damni inde sequenti? Ex p. 5. tract. 1. 4. & Misc. 2. Ref. 95.

Sup. hoc in §. 11. Ref. seq.

Affirmativam sententiam præter alios docet Coninch de charitate, disputat. 128. num. 70. & Hurtadus de Mendoza in 2. 2. tom. 2. disputat. 162. sect. 4. §. 40. quia Magistratus sæculares pecuniam accipiunt pro exercendo munere; Prælati verò stipendium iurisdictionem & alia commoda temporalia. Hinc infert Hurtadus teneri Prælatos, & Magistratus aperire in confessione munus suum Sacerdoti illud ignoranti, quando in correctione peccaverunt. Secundo infert Magistratus & Prælatos in tali casu teneri ad restitutionem tam stipendij illi parti muneris respondentis, quam damni inde sequenti, quia ipsi fuerunt moraliter causa illius damni, quia Reipublicæ debebant eas actiones quibus malum erat auerendum, & quemadmodum qui iniuste retinet meas pecunias, tenetur de damno emergente; ita qui iniuste retinet eas actiones, tenetur de damno emergente ex ea retentione, quo differunt Magistratus à privatibus. Hi enim non tenentur ex iustitia, & quamvis tenerentur, esset ex conceptu communi ipsius obiecti iustitiæ, non tamen ratione dati & accepti: omne autem malum ortum ex iniusta retentione accepti, tenetur refarcire, qui iniuste retinuit. Ita Hurtadus ubi supra.

2. Non desinam tamen hic adnotare Petrum Lorca in 2. 2. question. 33. artic. 5. sect. 3. disputat. 42. num. 4. contrariam sententiam docere, ubi sic ait. Queritur an obligatio Prælatorum circa correctionem, quæ ex officio oritur, sit solius charitatis, an verò iustitiæ? Caiet. in comment. artic. 2. subtiliter & metaphysicè conatur revocare ad iustitiam. Sed cum actus ipse non sit iustitiæ (correctio enim fraterna, qua talis est, à quocumque fiat, non est actus iustitiæ, sed charitatis) non video quomodo ad iustitiam revocari possit. Nam Prælati debito sui muneris non solum tenentur exhibere subditis iustitiam, sed etiam charitatem. Ex quo sequitur circumstantiam hanc, quod si Prælati sit, qui corrigere negligit, non mutare speciem, videtur autem intra eandem speciem notabiliter aggravare. Sic Lorca, quod idem docet de Magistratibus sæcularibus. Prima opinio est probabilior: secunda est probabilis. Vide me ipsum p. 1. tract. 7. §. resol. 57.

* Quæ hic est in tom. 1. Ref. 71. & hic inf. in Ref. seq. §. Sed ego ad medium.

RESOL. XXIII.

An Prælati, & Magistratus teneantur corrigere peccata mortalia ex iustitia?

Ex quo inferitur, quod in confessione Prælati, qui nunglexit salutem proximi, debet se accusare ut ipse, si fuit illi subditus, nisi aliunde Confessorius ad agnoscat.

Et idem dicendum est de Patribus, Tutoribus, Dominis respectu mancipij, non tamen famuli vel salariorum servientis, nisi sit domesticus, & conditionalis? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 9.

§. 1. **A**D hoc dubium variis assertionibus respondet Hurtadus de Mendoza de fide vol. 2. disp. 162. sect. 4. §. 39. & seq. ubi sic ait: Dico Prælati, qui non accipiunt publicum salarium pro suo officio, non tenentur ex iustitia; quia hæc virtus obligatione dati, & accepti.

2. Dico secundo Magistratus & Prælatos, & omnes qui publicum stipendium, aut quasi stipendium accipiunt, tenentur ex iustitia; ita ut non solum non faciendo correctionem peccent contra charitatem; sed etiam contra aliam virtutem specie distinctam. In hac conveniunt omnes fere Doctores, quod atinet ad iustitiam: ita colligitur ex S. Augustino tom. 5. lib. 1. de civitate, cap. 9. ubi asserit, non esse parvam obligationem ad corrigendum errantes privatis, atque Prælati. Ludovicus Viues in commentario id explicat: quia privati tenentur præcipue solius charitatis: Prælati verò iustitiæ, ac reprobant nonnullos peritos Luris, quod censeri erunt hoc preceptum spectare ad solos Prælatos, quia non agnoscunt obligationem nasci, nisi ex iustitia. At Viues rectè probat obligationem intendi in omni à charitate. Basi 2. quest. 33. artic. 3. dub. 1. conclus. 2. Augusti versus, Secundo est advertendum, P. Valent. disp. 3. questione 10. punct. 3. vers. Porro hæc cum Duns. Soto, P. Suarez, disput. 8. sect. 4. num. 4. & 5. asserit obligationem iustitiæ esse per se notam. P. Luisius, disput. 87. dub. 1. Licet enim censetur non esse hanc propriam iustitiam, admittit tamen eam esse iustitiam præstativam ratione officij, & peccatum esse in diuersa specie, P. Agidius disput. 2. num. 70. estque doctrina certa, & communis quam contra Lorcam probavi: quia Magistratus & Prælati verò stipendium, iurisdictionem, & alia commoda temporalia.

3. Dico tertio: Confessarij, qui non accipiunt publicum stipendium, non peccant contra iustitiam, quia non est inter illos, & penitentes datum & acceptum pro correctione: at si in confessione eam committant, quæ necessaria censetur prudenter; peccant contra religionem eos obligantem ad sacramenta dignè ministranda.

4. Dico quarto Concionatores, & alij, qui nec stipendium publicum accipiunt, nec ministrant sacramenta, non obligantur nisi ex charitate ad correctionem fraternam, nec peccant contra duas virtutes, quia nec iustitia, neque religio, nec fidelitas imponunt obligationem.

5. Hinc inferitur teneri Prælatos, & Magistratus aperire in Confessione munus suum Sacerdoti illud ignoranti, quando in correctione peccaverunt.

6. Non deseram tamen hic adnotare, quod Lorca in 2. 2. D. Thoma, questione 33. art. 5. sect. 4. disput. 42. num. 4. docet obligationem Prælatorum quoad correctionem non procedere ex debito iustitiæ, sic enim asserit. Queritur, An hæc maior obligatio Prælati